

ACC. N:R M. 12912: 1-5.

Landskap: *Småland* Upptecknare: *Oscar Karlsson, Alghult*  
Härad: *S. Möre* Berättare: " " "  
Socken: *Madesjö* Berättarens yrke: *fönsterglasblåsare*  
Uppteckningsår: *1953* Född år *1879* i *Madesjö*

FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

Del späda barnets klädsel och vänd. s. 1-5. Lu F 97.

ACC. N:R M. 12912:1.

Beträffande frågorna i L. M. F. 97, kan endast vissa delar av  
mig beröras. Vagnar fanns av många olika typer. De vagnar som  
var upphängda i taket med snäva och krok och så nära moderns-  
makens käng att den på natten kunde hållas i rörelse så henne  
lä barnet skulle röra. Den ena typen var ihopspikad löda  
av bräder med knören i en järnkrok i vardera hörnet av den  
samma samt sammanlöpande och fasthålla uti en i taket fasthållt  
järnkrok. Andra typen sakvagnar var en på liknande sätt  
som ovan sagts fasthållt, ovalformigt flätad korg av ene-eller  
basselträ. De på golv stående vagnar fanns flera modeller  
och för vagnning i sidled på "åsar" av trä, rundade ovalform,  
och för vagnning upp och ned med vagnen = bädden fasthållt  
på en c.w. 3 met lång mjuk, eller rättare sagt, lätt fjäderande bräda  
var en fasthållt en fyrkantig löda så varvid barnet "gysade" upp  
och ned. Denna vagna var lätt att hålla i rörelse som modern  
skade annat arbete, f. ex. kordning av ull, att utföra. Med ena  
foten kunde hon trycka på brädan vilken då genom fjädering fjä-  
lyfte vagnens övre del med barnet.

FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

Luf 97  
1

J äldre tid minns jag inga dopdräkter med spetsar o. d. bland allmog en och borgare. Men har sådant varit i bruk minst 40 å 50 år här i bygden. Dopdräkter kunde gå i sro från mor till dotter och längre, ty jag hörde mödrar med stolthet säga om sitt dotter "dopdotter" hade min mor haft. Om hur barnen sköttes vet jag intet om. Att barnet ofta låg hos modern såg jag och jag hörde sägas om att någon mor ibland "låg ihäl sitt barn".

Att s. k. vaxduk användes i barnets sovrums såg jag ofta. Som nämnts hängde ofta vaggan i taket vid sängen, så att den samma kunde räddas i gungning med ett handgrepp i ett band eller "himme" = snöre, av de som lågo i sängen. Skyddsnät av trä Digivningen kallades att barnet "dessade" om modersmjölken vet jag intet hur därmed förfors om den ej av barnet kunde tömmas. Om modersmjölken icke räckte för barnets behov då fick det sin mjölk ur en flaska med s. k. "mappi" uti varvid flaskan, vanligt en s. k. ölbutelj, lades på huudkudden så att barnet behövt kunde suga i sig mjölken. Att moderns sävät anda som goda onlag "insupes" genom moders mjölken var en allmän tro.



De som länge fick "ligga vid bröstet" antogs allmant bli  
 starkare än de som "avändes" fort. Sommar vet jag ingen  
 som antals i dessa orter. Då man "avvände" barnet fick det  
 i stället för bröstet mat som modern först luggade på att den  
 blev mjuk, varefter maten med moderns resp. skötarens fingrar  
 luggades i barnets. Detta benämndes att "ge lugg". Om barnsjuk-  
 dommar var den k.d. "skörran" allmän. Denna sjukdom botades,  
 eller rättare bedödes kunna botas genom att skrapa flugor av  
 en benkerwa och ge barnet av det sålunda skrapade beuet.  
 I mina samlingar i hembyggdslugan (där i Ålgård finnes en  
 sådan "skörra"). De härtydliga almogekvinnorna i Lersa  
 byggdes hade icke mycket tid över att "dolta" med sina barn  
 vilka fingo minsta möjliga "vård". Då modern var ute på åker  
 och äng i sitt arbete hängde hon upp barnet i en sjal eller  
 ett lakan fastställt mellan ett par träd så att det bildade en  
 slags "gunga" med böga sidor, så att barnet icke kunde falla  
 ur om det sprallade rätt duktigt. Så fick det "skola sig sjukt"  
 i sinna. Jag tror att jag förut har beskrivit en handche

vid ett dylikt tillfälle, men om så är, skadan det mihända  
 icke att det återupprepar. En moder från en by i Högkulls  
 socken var för länge länge sedan och skan kom på en  
 åker i ett skogs bryn. Han hade medfört sitt barn och,  
 som ofta var fallet bland allmogem, gjort en vagg  
 av sin schal och bundet fast samma i tvänne mindre  
 träd vid åkerrennen mot skogs brynet. Kvinnan anelade  
 ihärdigt men såg upp ibland mot barnets viloplatz. Ven ett  
 sådant tillfälle fick han se en jättestor kvinna som  
 stod vid vaggan och höll barnet vid sitt bröst och gav  
 det samma av sin bröstmjölk. Barnet moder blev förfärad  
 ty han trodde att trollkvinnan skulle bortföra hennes barn  
 men så skedd ej, utan han lade varligt tillbaka barnet  
 i sin vagg och försvann. Barnet växte upp och blev orantligt  
 stor till västen samt stamfader för en släkt som ännu,  
 2-300 år efter beskrivnas händelse, äro minst 180-190 cm långa.  
 Barnen i de flesta hem lärde sig gå i s. k. "hännstol" som  
 var en bred flatta med 4 ben och ett bäl i mitten varuti



ACC. NR M. 12912: 5.

FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

Barnet inställdes vid sin kläddes gång eller stället runt golvet.  
Den som lärde sig gå kändes ansees "dålig". Inne på barnen  
var g. vanligt, mest var det "lytning", "sörvåg" etc. som de fick höra.  
Den andra första leken var nog "rida runda" på fars knän.  
Utomäktenskapliga barn kallades "vålla" "horunge" och andra fula  
namn.